

Vierailija

OJANEN JA JÄNIS

Reetta Jänis toimii projektipäällikkönä ja Tapio Ojanen suunnittelijana Aalto-yliopiston Lahden keskuksessa

Ilmastonmuutoksen käsitesoppa

ILMASTONMUUTOS ON monimutkainen ilmiö ja siihen liittyvä moninainen terminologia sekoittaa asiaa edelleen. Kun tähän yhdistetään mielipiteet ja tunteet sekä taloudellinen, yhteiskunnallinen, sosiaalinen, ekologinen ja terveydellinen näkökulma, niin käsitesoppa on valmis.

Perusmääritelmänsä mukaan ilmasto tarkoittaa sään pitkän aikavälin tilastollista käyttäytymistä. Tähän aikaväliin mahtuu monenmoista säätä ja vaihtelua – muutosta.

Kasvihuonekaasuilla puolestaan tarkoitetaan ilmakehän kaasuja, jotka aiheuttavat niin sanotun kasvihuoneilmiön ja pitävät maapallon lämpötilan sopivana elämälle.

Tuhansien vuosien aikana kasvihuoneilmiö on ollut välillä voimakkaampi, toisinaan heikompi. Viimeisten vuosisatojen aikana ihmisen toiminta on aiheuttanut maapallon ilmakehän kasvihuonekaasujen lisääntymisen ja muutosta ilmastossa.

Ilmastonmuutos voidaan mieltää luonnontieteelliseksi ilmiöksi tai poliittiseksi termiksi. Luonnontieteellisesti se tarkoittaa mitä tahansa ilmaston muuttumista, mikä voi johtua ilmastosysteemin sisäisestä vaihtelusta tai ulkoisista tekijöistä. Poliittisesti ilmastonmuutos on maailmanlaajuinen ongelma, johon voidaan puuttua esimerkiksi lainsäädännöllä.

Ilmastonmuutosta voidaan hillitä. Päähiilisiipä ja ihmisen, joka vähentää fossiilisten polttoaineiden käyttöä, autolla ajoa ja kulutusta sekä toisaalta vahvistaa hiilinieluja kuten metsien elinvoimaisuutta.

Miten laajoja ja nopeita hillintätoimenpiteitä sitten tarvitsemme, on vain hyvien arvioiden ja todennäköisyyslaskelmien varassa. Kasvihuonekaasuilla on nimittäin harvinaista ominaisuus säilyä ilmakehässä jopa satoja vuosia.

Ilmastonmuutosilmiöön liittyy negatiivisia ja positiivisia palautekytkentöjä. Negatiiviset tasapainottavat ihmisen toiminnan vaikutusta ja positiiviset kiihdyttävät sitä. Huolestuttavaa on se, että positiivisia palautekytkentöjä on tunnistettu negatiivisia enemmän.

JOS JA kun emme voi kokonaan hillitä ilmastonmuutosta, voimme ainakin mukautua, varautua ja sopeutua siihen.

Mukautumisella tarkoitetaan kasvihuoneilmiön jo toteutuneiden vaikutusten vähentämistä tai oppimista elämään niiden kanssa. Päijät-Hämeessä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi siirtymistä talviurheiluelinkeinoista kesäurheiluelinkeinoihin talvien lyhenemisen myötä tai ilmastoparkolaisten hyväksymistä yhteisön jäseniksi.

Varautuminen puolestaan tarkoittaa toimenpiteitä, joita tehdään jo ennen vaikutusten toteutumista, esimerkiksi omavaraisuuden lisääminen ruoan- ja energiantuotannossa.

Ilmastonmuutoksen yhteiskunnallisten vaikutusten enustaminen on erittäin hankalaa. Ilmiö kun on kytköksissä muun muassa luonnonvarojen ja biologisen monimuotoisuuden ehtymiseen, energiaturvallisuuteen ja maailmanlaajuiseen varallisuuskuluun.

ILMASTONMUUTOKSEN YHTENÄ vaikutuksena voidaan pitää lisääntyvää yleistä epävarmuutta, mikä on pitkälti ohitettu ilmastonmuutoskeskustelussa.

Sosiaalisten, ekologisten ja teknologisten järjestelmien haavoittuvuutta tulee ehkäistä. Pitäisikö pohtia keinoja, miten voitaisiin monipuolistaa energiantuotanto- ja -jake-lutapaja sekä kehittää yhteiskunnallista kriisinhallintaa.

Meidän tavallisten ihmisten on myös kyettävä sopeutumaan ilmastonmuutoksen hillintäpolitiikkaan ja EU:n tai Suomen asettamiin päästörajoituksiin. Tämä tarkoittaa suurien muutosten hyväksymistä kulutustottumuksissamme ja esimerkiksi henkilöauton käytössä.

Ilmastonmuutos on seuraavien vuosikymmenten suurimpia mullistuksia. Se, mitä tapahtuu Päijät-Hämeen tai Suomen ilmastolle, on pientä verrattuna ilmastonmuutoksen aiheuttamiin välillisiin ongelmiin.

Olemmeko varautuneet esimerkiksi lisääntyvään pakolaisuuteen, ruokalaskumme kasvuun kuivuuden lisääntymisen myötä tai vientimme tyrehtymiseen toistuvien maailmantalouden kriisien seurauksena?